

Nr 120

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa fastighetsfrågor m. m. inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde; given Stockholms slott den 6 mars 1964.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

/ Gösta Skoglund

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås utökning av televerkets anläggningar i Farsta. Vidare hemställs om bemyndigande att godkänna vissa av vattenfallsstyrelsen träffade avtal avseende dels försäljning av en transformatoranläggning m. m. i Göteborg, dels förvärv av enskilda företag för elektrisk distribution i Värmdö- och Stenungsundsområdena. Slutligen begäres bemyndigande att överlåta vissa områden av Ulriksdals kungsgård m. m. till Solna stad för gatuändamål.

*Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 6 mars 1964.*

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Skoglund, anmäler — efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter — *vissa fastighetsfrågor m. m. inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde* samt anför därvid följande.

Televerket

[1] Uppförande av byggnad för telestyrelsen i Farsta

Enligt ett mellan den statliga markdelegationen och delegerade för Stockholms stad den 11 december 1963 upprättat avtal om vissa markbyten m. m. mellan kronan och staden — vilket avtal genom proposition 1964: 54 underställts riksdagen för godkännande — gäller följande i fråga om mark och lokalutrymmen, som telestyrelsen antingen f. n. disponerar eller framtiden avses skola disponera. Inom nedre Norrmalm skall kronan behålla sin mark i kvarteret Fyrmörsaren — där en ämbetsbyggnad för telestyrelsen nu är belägen — och jämväl förvärva stadens del av samma kvarter. Kronan förbinder sig emellertid att tillse, att kvarteret i sin helhet är avröjt senast den 1 november 1968. I den statliga byggnad, som här efter skall uppföras inom kvarteret, kommer icke att inrymmas några administrationslokaler för telestyrelsen. Vidare skall kronan enligt avtalet inom ifrågasvarande område till staden överlåta bl. a. tomten nr 11, 12, 13, 14 i kvarteret Åskslaget, där vissa andra av telestyrelsen disponerade byggnader är belägna. Över dessa äger styrelsen förfoga intill den 1 juli 1967. — I Farsta äger telestyrelsen redan nu tomten nr 1 i kvarteret Våldö, vilken delvis bebyggts. Då även styrelsens i innerstaden kvarvarande verksamhet anses böra förläggas till Farsta och då nämnda tomt är otillräcklig härför, förvärfvar kronan enligt avtalet ett ytterligare område i Farsta om ca 107 000 kvm. Härigenom tillgodoses behovet av mark för ersättningsbyggnader för bl. a. de lokaler, som lämnas i kvarteren Fyrmörsaren och Åskslaget.

Genom beslut den 18 november 1963 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnads-

styrelsen att i samråd med telestyrelsen och på grundval av ett av denna myndighet upprättat lokalprogram utföra projektering avseende ämbetslokaler för telestyrelsen i Farsta. Byggnadsstyrelsen har i beslutet anbefallts att snarast möjligt till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till hur stor del av projektet som bör ingå i en första etapp, avseende de lokaler vilka behöver iordningställas för utflyttning till Farsta av telestyrelsens enheter inom kvarteret Fyrmørsaren. — I sammanhanget har byggnadsstyrelsen och telestyrelsen även haft att överväga telestyrelsens behov av ersättningslokaler för främst de enheter inom styrelsen, som skall lämna sina lokaler i kvarteret Åskslaget under år 1967 men som först senare — i anslutning till en andra etapp av nyssnämnda byggnadsprojekt — kan förväntas få utrymmen i Farsta. De enheter som det här gäller tillhör i huvudsak styrelsens radiobyrå.

I en den 15 februari 1964 dagtecknad gemensam skrivelse har *byggnadsstyrelsen* och *telestyrelsen* framhållit, att storleken och kostnaden av en första byggnadsetapp — avsedd att tillgodose lokalbehovet för de från kvarteret Fyrmørsaren utflyttade enheterna — direkt sammanhänger med lösningen av hela byggnadsprojektet, varför något särskilt förslag i denna del ännu icke kan lämnas. Projekteringsarbetet bedrivs dock med sikte på att denna byggnadsetapp skall vara genomförd till den 1 april 1968.

I fråga om anskaffandet av provisoriska lokaler för de enheter inom telestyrelsen, som skall lämna sina utrymmen i kvarteret Åskslaget senast den 1 juli 1967, gäller som en utgångspunkt att sådana lokaler måste stå till förfogande fram till år 1970, d. v. s. till den tidpunkt då de i en andra byggnadsetapp ingående ämbetslokalerna i Farsta står klara för inflyttning. I sammanhanget har berörda myndigheter övervägt två alternativa lösningar.

Det ena alternativet innebär, att på televerkets tomt i kvarteret Våldö i Farsta uppföres ett lamellhus om åtta våningar, vilket nära överensstämmer med på tomten tidigare uppförda byggnader. Detta hus kommer under alla förhållanden att erfordras för att senast år 1970 bereda utrymme åt främst en avdelning inom tekniska byrån, som vid denna tidpunkt på grund av viss nödvändig omdisposition av televerkets lokaltillgångar måste flytta från sina nuvarande lokaler i innerstaden. — En tidigareläggning av detta byggnadsprojekt — som under förutsättning av beslut i ärendet våren 1964 kan drivas med sikte på inflyttning i början av år 1967 — löser sålunda det provisoriska lokalbehov, som enligt det föregående föreligger just fram till år 1970. Ifrågavarande lokalbehov beräknas till ca 3 400 kvm kontorsyta, därvid även förutsetts möjligheten att till Farsta utflytta de mindre enheter inom främst radiobyrån, som f. n. disponerar förhyrda lokaler i Hammarby, Segeltorp och Årsta.

På grundval av projektunderlaget från tidigare uppförda åttavåningars lamellhus i Farsta har byggnadsstyrelsen upprättat huvudhandlingar för det övervägda nya huset jämte en tillhörande hallbyggnad. Kostnaderna har i

sammanhanget beräknats till 8,4 mkr. Till detta kommer erforderlig utvidgning av matsalsbyggnaden ävensom utökning av parkeringsutrymmet. Härav föranledes ytterligare kostnader om 1,5 mkr. Den sammanlagda kostnaden blir sålunda 9,9 mkr. Den kalkylerade årskostnaden, som bestämts till åtta procent av detta belopp, skulle sålunda utgöra 792 000 kr. Härifrån bör emellertid vid jämförelse med det alternativ till lösning av lokalfrågan, som jag strax skall närmare beröra, avdragas ett belopp om 200 000 kr., vilket f. n. erlægges i hyra för de nyssnämnda lokalerna i Hammarby, Segeltorp och Årsta. Årskostnaden begränsar sig då till 592 000 kr.

Det andra alternativet innebär, att en av staden ägd och av kronan förhyrd byggnad i kvarteret Sköldpaddan inom nedre Norrmalm (Dagens Nyheters byggnad i Klara) iordningställes. Härvidlag gäller emellertid att en rivning anses böra igångsättas den 1 juli 1969 för genomförande av den redan beslutade regleringen av Tegelbacksområdet. Alternativet förutsätter sålunda, att den andra byggnadsetappen i fråga om ämbetslokalerna i Farsta kan slutföras till början av detta år, vilket med stor sannolikhet icke blir möjligt. — Den upprustning som erfordras av lokalerna i Klara blir också tämligen omfattande och beräknas av stadens fastighetskontor kosta ca 2,2 mkr. Med utgångspunkt härifrån anges årskostnaden till 785 000 kr., varav 580 000 kr. utgör avskrivning på kapitalinsatsen för lokalernas upprustning. I sammanhanget har hänsyn icke tagits till de kostnader, som föranleds av bl. a. lunchrumsfrågans lösning och anskaffning av telefonutrustning till lokalerna. Vid en jämförelse med det förra alternativet bör jämväl beaktas, att lokalerna endast tillgodoser verksamheten inom kvarteret Åskslaget.

Som resultat av sina överväganden har telestyrelsen funnit, att Farstaalternativet från olika synpunkter är att föredraga. Det innefattar sålunda en lösning för hela den förutsedda provisorietiden. Det representerar en årskostnad, som är ca 190 000 kr. mindre än den som följer med det andra alternativet. Det erbjuder därjämte betydande organisatoriska fördelar. — Telestyrelsen föreslår alltså, att den angivna nybyggnaden i Farsta kommer till utförande. Det sammanlagda medelsbehovet för ändamålet uppskattas såsom nämnts till 9,9 mkr., varav 3,0 mkr. erfordras under budgetåret 1964/65, 5 mkr. under 1965/66 och 1,9 mkr. under 1966/67.

I enlighet härmed hemställer telestyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte dels medgiva styrelsen att under budgetåret 1964/65 för genomförande av förslaget taga i anspråk 3 mkr. av anslaget Teleanläggningar m. m., dels fastställa en investeringsram för televerket för budgetåret 1964/65 som med 3 mkr. överstiger det i statsverkspropositionen angivna rambeloppet.

Departementschefen

Den successiva utbyggnaden av telestyrelsens anläggningar i Farsta betingas av en strävan att nå en långsiktig lösning av telestyrelsens lokalproblem. Dessa har blivit alltmer besvärande genom verksamhetens kraftiga expansion och genom regleringen av nedre Norrmalm, där styrelsen tidigare

haft huvuddelen av sina lokaler förlagda. Hittills har två åttavåningshus uppförts i Farsta avsedda främst för teletekniskt utvecklingsarbete och laboratorieändamål inom ramen för tekniska byråns verksamhet. Under hösten 1964 kommer ytterligare en åttavåningsbyggnad att färdigställas, vilken skall inrymma delar av radiobyrån och tekniska byrån. Som angivits i det föregående pågår vidare projektering av en administrationsbyggnad i Farsta, vilken i en första etapp tänkes stå färdig år 1968 och i en andra etapp år 1970. Till detta projekt får slutlig ställning tagas då huvudhandlingar med tillfredsställande kostnadsberäkningar föreligger. Genom detsamma skulle lokalbehoven lösas för de avdelningar inom telestyrelsen, som f. n. är inrymda i kvarteren Fyrmörsaren och Åskslaget inom nedre Norrmalm, vidare för vissa andra enheter, som i dagens läge har sina tjänsteställen på ett tiotal olika platser i staden. Härefter skulle i stadens centralare delar endast kvarligga dels en avdelning inom tekniska byrån, som också avses skola utflyttas till Farsta, dels vissa enheter, vilka styrelsen tänker bibehålla i deras nuvarande lokaler.

Genom det mellan företrädare för staten och Stockholms stad i december 1963 upprättade markavtalet m. m. — vilket genom proposition nr 54 underställts årets riksdag för godkännande — har frågan om tidsprogrammet för den fortsatta utbyggnaden av televerkets anläggningar i Farsta aktualiserats. Sålunda har kronan enligt avtalet bl. a. förbundit sig att tillse, att inom nedre Norrmalm televerkets lokaler i kvarteret Åskslaget utrymmes senast den 1 juli 1967 och dess lokaler i kvarteret Fyrmörsaren vid sådan tidpunkt, att detta kan bli avröjt senast den 1 november 1968.

Behovet av ersättningslokaler för de enheter inom styrelsen, som är inrymda i kvarteret Fyrmörsaren, löses på ett naturligt sätt om det tänkta tidsprogrammet för den nya administrationsbyggnaden i Farsta håller. Som nämnts i det föregående bedömes nämligen en första byggnadsetapp i och för sig kunna genomföras till den 1 april 1968. Däremot kan den verksamhet som av styrelsens radiobyrå bedrivs i kvarteret Åskslaget icke beredas utrymme i administrationsbyggnaden, förrän en andra byggnadsetapp är genomförd. Den tänkbara tidpunkten härför angav jag nyss till år 1970. Det blir i detta fall nödvändigt att för en övergångstid skaffa andra lokaler.

De alternativa lösningar i fråga om ersättningslokaler, som övervägts i anledning härav, har redovisats i det föregående. För egen del har jag i likhet med telestyrelsen funnit, att alternativet med en nybyggnad på televerkets tomt i Farsta erbjuder avgjorda ekonomiska och praktiska fördelar framför det andra alternativet innebärande en upprustning av Dagens Nyheters tidigare lokaler i Klara. En utgångspunkt vid bedömningen av Farsta-alternativet är, att det aktuella huset under alla förhållanden torde få uppföras till år 1970, då utflyttning av en avdelning inom tekniska byrån från innerstaden blir aktuell. Det är således närmast fråga om en tidigareläggning. I övrigt kan konstateras, att alternativet innebär en säk-

rare lösning av lokalfrågan för hela den förutsedda provisorietiden, d. v. s. från år 1967 fram till år 1970. Det representerar en årskostnad, som är närmare 200 000 kr. lägre än vid Klara-alternativet. Utrymmena i nybyggnaden möjliggör vidare, att icke enbart radiobyråns enheter i kvarteret Åskslaget kan flyttas ut till Farsta utan även vissa andra, till samma byrå hörande mindre enheter, som är inrymda i förhyrda lokaler i olika delar av Stockholm. Detta medför organisatoriska fördelar.

Under återopande av det anförda vill jag alltså föreslå, att den ifrågavarande nybyggnaden i Farsta med tillhörande hallbyggnad etc. kommer till utförande i huvudsaklig överensstämmelse med de uppgjorda huvudhandlingarna. Medelsförbrukningen under budgetåret 1964/65 beräknar jag i likhet med byggnadsstyrelsen till 3 mkr., vilket belopp bör belasta investeringsanslaget Teleanläggningar m. m. Det synes ej erforderligt att hos riksdagen begära någon ökning av detta anslag. Däremot torde den för televerket i statsverkspropositionen beräknade investeringsramen för nästkommande budgetår böra vidgas med det angivna beloppet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva att ytterligare en åttavåningsbyggnad m. m. må uppföras för televerket i Farsta.

Statens vattenfallsverk

[2] Förvärv av enskilda företag för elektrisk distribution

Vattenfallsstyrelsen har i två den 4 januari 1964 dagtecknade skrivelser hemställt om godkännande av två av styrelsen träffade konsortialavtal, det ena med AB Skandinaviska elverk angående elkraftdistribution inom Värmdön och angränsande områden och det andra med Stenungsunds kommun angående elkraftdistribution inom nämnda kommuns område. I skrivelserna har vidare begärts bemyndiganden att av anslaget Kraftstationer m. m. få taga i anspråk närmare angivna belopp för bl. a. inköp av aktier och andelar i vissa nu verksamma distributionsföretag. Av skrivelserna framgår bl. a. följande.

Förvärv av företag på Värmdön

På Värmdölandet och öarna omedelbart öster därom bedriver Värmdö mellersta elektriska AB och Värmdö-Djurö elektriska AB detaljdistribution av elkraft. Bolagen, som inköper sin råkraft från vattenfallsstyrelsen genom Älvkarleby kraftverk, försörjer med sina distributionsnät f. n. ca 2 400 resp. 2 300 konsumenter. Inom båda bolagens områden förutses inom de närmaste åren betydande utvidgningar av rörelsen på grund av ökad bebyggelse med såväl permanenta bostäder som fritidsstugor. Denna expansion kräver kapitalinsatser, som är större än vad företagen anser sig kunna mäka med. Hänvändelser har därför gjorts dels till vattenfallsstyrelsen dels

till AB Skandinaviska elverk (SEV), vilka båda företag bedriver egen detaljdistribution i angränsande områden.

Då både vattenfallsstyrelsen och SEV varit intresserade av att övertaga den aktuella distributionsverksamheten i Värmdö-området, har företagen överenskommit att gemensamt driva rörelsen. En sådan lösning har också ansetts vara till fördel för de berörda elkonsumenterna. Samarbetet har reglerats genom ett konsortialavtal mellan de båda parterna. Enligt avtalet, som i första hand gäller för en trettioårsperiod, skall de båda Värmdö-bolagen inköpas genom ett av SEV ägt dotterföretag utan egen verksamhet. De båda bolagen skall sedan sammanföras i ett nytt bolag benämnt AB Värmdö elverk, i vilket vattenfallsstyrelsen skall äga 51 procent och SEV återstående 49 procent av aktierna. I avtalet utsäges bl. a. att det nya bolaget skall distribuera elkraft i första hand inom verksamhetsområdena för de båda äldre bolagen. Det skall emellertid eftersträva att distributionsområdet utvidgas till att omfatta även närliggande områden. De tillämpade eltaxorna skall i princip grundas på bolagets självkostnader och till utformningen i stort överensstämma med de tariffer, som gäller för likartade distributionsområden i Mellansverige. Vidare skall inom bolaget prövas och utvecklas nya metoder för en rationell detaljdistribution. — Beträffande bolagets förvaltning gäller, att dess styrelse skall bestå av sex ordinarie ledamöter, därav vattenfallsstyrelsen och SEV skall utse vardera tre. Styrelsens ordförande tillsättes enligt förslag av vattenfallsstyrelsen, och bolagets verkställande direktör under de första tio åren enligt förslag av SEV. — I övrigt innehåller avtalet allmänna bestämmelser om finansiering samt överlåtelse och inlösen av aktier. Vad angår inlösen gäller, att vattenfallsstyrelsen är skyldig att två år efter skriftlig begäran från SEV inlösa detta företags aktiepost i bolaget. Vattenfallsstyrelsen äger å sin sida rätt att — sedan tjugu år förflutit — efter skriftligt meddelande ett år i förväg till SEV inlösa dess aktier.

I vattenfallsstyrelsens skrivelse anföres att vid förhandlingar med företrädare för aktieägarna i de båda äldre bolagen preliminär överenskommelse träffats om ett pris per aktie, som för det samlade aktieinnehavet innebär en köpeskilling om 1,96 mkr. Härav blir vattenfallsstyrelsens andel närmare 1 mkr. Denna kapitalinsats skall av vattenfallsstyrelsen fullgöras genom att styrelsen dels erlägger ca 520 000 kr. i betalning för sin andel av aktierna i det nya bolaget — vars aktiekapital från början skall vara en miljon kronor — dels utställer lån till bolaget om ca 480 000 kr. — Styrelsen framhåller, att bolaget under de närmaste åren sannolikt kommer att behöva kapital för upprustning och komplettering av distributionsnätet. För styrelsen kan det — utöver nyssnämnda miljon — bli fråga om kapitaltillskott i storleksordningen 2 mkr.

I ärendet har efter remiss y t t r a n d e n avgivits av *riksrevisionsverket*,

Kommerskollegium och länsstyrelsen i Stockholms län. Av remissinstanserna säger sig *riksrevisionsverket* icke ha något att erinra mot vattenfallsstyrelsens framställning. *Kommerskollegium* finner i och för sig skäl tala för en vidare sammanslagning av distributionsföreningar inom berörda område än den här förutsatta men utgår ifrån att det planerade bolaget vid behov kan bli skyldigt att utvidga sin distributionsverksamhet. Utifrån denna förutsättning har kollegium ur koncessionssynpunkt inte något att erinra mot bolagets tillskapande. En fråga av mera principiell betydelse är emellertid i vad mån vattenfallsstyrelsen har anledning att engagera sig i en detaljdistributionsverksamhet av detta slag. Kollegium hänvisar härvidlag till vissa uttalanden vid 1943 års riksdag. *Länsstyrelsen i Stockholms län* vill icke i och för sig motsätta sig den avsedda bolagsbildningen. Länsstyrelsen har i sitt yttrande åberopat ett expertutlåtande, vari bl. a. förordas, att konsortialavtalets bestämmelser om rätt för vattenfallsstyrelsen att efter en tid av tjugu år inlösa samtliga aktier ändras därhän att sådan rätt föreligger redan efter fem år.

Förvärv av företag i Stenungsundsområdet

I västra delen av Stenungsunds kommun bedriver Norums och Ödsmåls elektriska distributionsförening detaljdistribution av elektrisk energi åt f. n. ca 2 500 konsumenter. Då Stenungsundsområdet befinner sig i stark expansion, kan föreningen med nuvarande organisation icke möta de krav på ökad kraftdistribution, som följer härav. Svårigheter föreligger också att anskaffa det kapital, som erfordras för nödvändig uppbyggnad och förstärkning av distributionsanläggningarna. I denna situation har föreningens andelsägare erbjudit vattenfallsstyrelsen att övertaga rörelsen. En sådan hänvändelse har framstått som naturlig, då styrelsen förutom ångkraftverket i Stenungsund har hand om leveranserna av elenergi till de större industrierna på platsen liksom till distributionsföreningen. Då andelsägarna vill tillförsäkra kommunen visst inflytande över elförsörjningsfrågorna, har anbudet till vattenfallsstyrelsen förbundits med villkoret, att samarbete skall etableras med kommunen.

Förhandlingar med kommunen har resulterat i att ett konsortialavtal träffats. Däri förutsattes att vattenfallsstyrelsen förvärvar samtliga andelar i distributionsföreningen, som i anslutning därtill likvideras. Verksamheten skall därefter överföras till ett för ändamålet av vattenfallsstyrelsen och Stenungsunds kommun gemensamt bildat aktiebolag benämnt AB Stenungsunds elverk med uppgift att distribuera elektrisk kraft.

Bolaget, som vid bildandet skall ha ett aktiekapital om 1 mkr., har till ändamål att distribuera elkraft i första hand inom Stenungsunds kommun. Verksamheten skall enligt avtalet drivas på sådant sätt, att en rationell och driftsäker elförsörjning kan upprätthållas och utvecklas. Som övre gräns för bolagets taxor skall tillämpas vattenfallsstyrelsens vid varje till-

fälle gällande normaltarriffer för detaljdistribution på landsbygden inom mellansvenska områden.

Av det nyssnämnda aktiekapitalet skall kommunen vid bolagets stiftande äga teckna högst 25 procent, medan vattenfallsstyrelsen tecknar återstoden. Kommunen skall emellertid ha rätt att successivt öka sin andel av aktiekapitalet så att den år 1978 innehar högst 50 procent och år 1983 högst 75 procent av aktierna. Från och med den 1 januari 1994 skall kommunen ha rätt — och på vattenfallsstyrelsens begäran skyldighet — att övertaga samtliga aktier. — I fråga om finansieringen i övrigt av verksamheten innehåller avtalet bestämmelser av innebörd att finansieringen skall ske på det ur bolagets synpunkt i varje särskilt fall fördelaktigaste sättet. — Bolagets styrelse skall bestå av sex ordinarie ledamöter, varav tre utses på förslag av vattenfallsstyrelsen och återstående på förslag av kommunen. Styrelsens ordförande utses fram till år 1979 bland de förra ledamöterna och för tiden därefter bland de senare under förutsättning att kommunen då innehar aktiemajoriteten.

Av det föregående framgår att vattenfallsstyrelsen primärt skall svara för förvärvet av andelarna i Norums och Ödsmåls elektriska distributionsförening. Köpeskillingen för andelarna har efter värdering av föreningens tillgångar bestämts till 3,65 mkr. räknat per den 1 januari 1964. Härtill får läggas värdet av anläggningar, som tillkommer efter nämnda tidpunkt fram till överlåtelsedagen. Med beaktande härav kan köpeskillingen komma att uppgå till högst 4 mkr. Det framhålls att behov under de närmaste åren kan uppkomma av ytterligare kapitaltillskott för upprustning och utvidgning av distributionsanläggningarna. Med hänsyn tagen även till styrelsens andel av sådana tillskott anges det totala medelsbehovet för vattenfallsstyrelsen till 5 mkr. Detta belopp bedömes tillräckligt utifrån det förhållandet att styrelsen ekonomiskt avlastas vid kommunens inträde som aktieägare i det nya bolaget.

I ärendet har efter remiss y t t r a n d e n avgivits av *riksrevisionsverket*, *kommerskollegium* samt *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*.

Riksrevisionsverket samt *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* — som åberopar utlåtande av Mellersta och Norra Sveriges ångpanneförening — har icke något att erinra mot framställningen. *Kommerskollegium* har ur koncessionssynpunkt icke något att erinra mot att vattenfallsstyrelsen förvärvar andelarna i angivna distributionsförening och bildar bolag tillsammans med Stenungsunds kommun. Kollegium ifrågasätter emellertid från principiella utgångspunkter om vattenfallsstyrelsen har anledning att engagera sig i verksamhet av detta slag.

Departementschefen

Ställningstaganden vid 1943 års riksdag i anslutning till framlagd proposition (prop. 16, SU 26, rskr. 33) om förvärv av enskild kraftdistribu-

tionsverksamhet m. m. har möjliggjort för vattenfallsstyrelsen att genom inköp av aktier eller föreningsandelar skaffa sig bestämmanderätten i elektriska distributionsföretag, vilka på grund av otillräckliga kapital- och krafttillgångar eller andra särskilda förhållanden har svårt att fullgöra sin uppgift på ett tillfredsställande sätt. För aktuella förvärv — vilka i varje särskilt fall förutsätter Kungl. Maj:ts tillstånd — har medel stått till förfogande, som tidigare anvisats under särskilt anslag men som på senare tid beräknats inom ramen för kollektivanslaget Kraftstationer m. m. För ettvarvt av innevarande och nästa budgetår har för ändamålet beräknats ett belopp av högst 3 mkr.

De förvärv av enskilda distributionsföretag, som hittills förekommit, har inneburit övertagande av antingen samtliga eller också en huvudpart av aktierna eller andelarna i det lokala företaget, i sistnämnda fall med kvarstående mindre poster hos tidigare aktie- eller andelsinnehavare. Flertalet övertagna företag har sedermera upplösts och verksamheten inlemmats i vattenfallsstyrelsens egen distributionsverksamhet. I några fall har vattenfallsstyrelsen dock funnit det ändamålsenligt att tillsvidare behålla den ursprungliga företagsformen.

Även beträffande de förvärv, som i detta sammanhang redovisats, gäller att de aktualiserats genom att svårigheter uppstått för berörda lokala företag att fortsättningsvis bedriva verksamheten på ett sätt, som möter utvecklingens och konsumenternas krav. Det har under sådana förhållanden tett sig naturligt för vederbörande att vända sig till kraftföretag med större ekonomiska och tekniska resurser.

Sådana hänvändelser har — som framgått av den föregående redogörelsen — lett till att i Värmdöfallet vattenfallsstyrelsen träffat konsortialavtal med AB Skandinaviska elverk om gemensamt övertagande och drift av de äldre distributionsföretagens verksamhet. I Stenungsunds-fallet har vattenfallsstyrelsen träffat ett liknande avtal med Stenungsunds kommun om gemensamt övertagande av den där verkande distributionsföreningens rörelse.

Min uppfattning är att de sålunda gjorda överlåtelse- och ingångna samarbetsavtalen är till avgjord fördel för elkonsumenterna i de berörda områdena. Förutsättningar har därmed skapats för att en rationell och driftsäker elförsörjning skall kunna upprätthållas och utvecklas. För vattenfallsstyrelsens del finner jag, att dess engagemang — med hänsyn såväl till bakgrunden till engagemanget som till de fördelar ur distributionssynpunkt som detta innebär — ligger i linje med vad i anslutning till 1943 års proposition uttalats om betingelserna för förvärv av enskilda distributionsföretag.

Att jag likväl icke velat föreslå Kungl. Maj:ts godkännande av de upprättade konsortialavtalen utan att riksdagens samtycke inhämtats sammanhänger med följande. I 1943 års proposition har närmast förutsatts att

vattenfallsstyrelsen vid förvärv av enskilda distributionsföretag antingen inlemmade verksamheten i vattenfallsverket eller drev dem vidare i tidigare företagsform, eventuellt med ett mindre kvarstående tidigare aktie- eller andelsintresse. I här ifrågavarande fall har vattenfallsstyrelsen inlett ett aktivt samarbete med annan, i verksamheten tidigare icke engagerad part. Samarbetet tänkes som nämnts få den formen att de tidigare distributionsföretagen överföres till nybildade aktiebolag, i vilka aktierna delas mellan styrelsen och den andra parten. I Värmdöfallet har ett samarbete tett sig naturligt med hänsyn till att såväl styrelsen som den andra parten — AB Skandinaviska elverk — redan bedriver distributionsverksamhet i angränsande områden. Ett samgående har emellertid även ansetts erbjuda fördelar med hänsyn till det utbyte av tekniska erfarenheter, som möjliggöres inom ramen för ett gemensamt drivet företag. Avtalet förutsätter sålunda gemensamma utvecklingsinsatser siktande till mera ändamålsenliga metoder för detaljdistribution och till utveckling av nya avsättningsområden för elkraft. I Stenungsunds-fallet är den andra parten vederbörande kommun, som naturligen har ett visst intresse av insyn och medinflytande. Härutöver har emellertid vattenfallsstyrelsen haft ett intresse att genom samarbetsarrangemanget få pröva en form av distributionsverksamhet, som kan visa sig användbar i likartade fall.

För egen del tillstyrker jag, att de ifrågavarande konsortialavtalen godkännes. Jag har härvid tagit hänsyn såväl till de ekonomiska och tekniska fördelar, som avtalen synes innebära som till de erfarenheter de bör kunna ge av nya samarbetsformer inom eldistributionen.

Ett godkännande från riksdagens sida synes böra få formen av ett bemyndigande för Kungl. Maj:t att godkänna de båda avtalen. Om riksdagen icke har något att erinra häremot, synes i fortsättningen — sedan riksdagen tagit ställning till de nu aktuella nya formerna för vattenfallsstyrelsens engagemang i lokal kraftdistribution — samma beslutsform som gäller enligt 1943 års riksdagsbeslut få tillämpas också för förvärv, likartade med dem som nu är i fråga, d. v. s. att förvärven får ske efter Kungl. Maj:ts godkännande i varje särskilt fall.

Beträffande vattenfallsstyrelsens kostnader för engagemangen — för förvärv av aktier och andelar i äldre distributionsföretag, för utvidgning och förstärkning av distributionsanläggningar etc. — har dessa beräknats uppgå till i Värmdöfallet ca 3 mkr. och i Stenungsunds-fallet ca 5 mkr. Av dessa belopp om tillhoppa 8 mkr. ryms de 5—6 mkr., som erfordras under innevarande och nästa budgetår inom ramen för vad som under anslaget till Kraftstationer m. m. beräknats för förvärv av enskilda eldistributionsföretag. — På sikt kan visst medelsbehov uppstå genom avtalsenlig skyldighet för vattenfallsstyrelsen i Värmdöfallet att under vissa förutsättningar inlösa andra partens aktier.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna av vattenfallsstyrelsen träffade konsortialavtal avseende detaljdistribution av elektrisk kraft inom Värmdö- och Stenungsundområdena.

[3] Försäljning av Marieholms transformatorstation m. m. i Göteborg

Vattenfallsstyrelsen (skr. 30/1 1964) har för Kungl. Maj:ts prövning överlämnat ett mellan styrelsen och Göteborgs elverk den 23 och den 30 januari 1964 ingånget köpeavtal, enligt vilket styrelsen — under förutsättning av riksdagens godkännande — för en köpeskilling av 2,5 mkr. till Göteborgs stad överläter *dels* Marieholms transformatorstation omfattande stadsägan nr 12414 i Göteborg om 1,74588 ha med därå uppförda byggnader och elektriska anläggningar enligt en till avtalet fogad förteckning, *dels* en å stadsägan nr 8685 i staden uppförd pumpstation för avloppsvatten, *dels* två 130 kV och tre 50 kV samlingsskeneförbindelser mellan styrelsens sekundärstation i Lärje och Marieholms transformatorstation. Beträffande avtalet i övrigt torde få hänvisas till handlingarna.

Vattenfallsstyrelsen meddelar, att transformatorstationen vid Marieholm fram till år 1950 var den enda stationen för inmatning av elektrisk ström till elnätet i Göteborg med omnejd. Senare har bl. a. två nya transformatorstationer tillkommit. Samtidigt har stadens elverk kommit att i ökad utsträckning ombesörja erforderlig transformering till lägre spänningar. Genom den växande tätbebyggelsen har Marieholmsstationen kommit att ligga långt inne i elverkets distributionsområde och med undantag för en mindre leverans till SJ användes stationen numera uteslutande för elverkets räkning. Det har därför ansetts lämpligt att hela leveransen till elverket och senare även till SJ sker över de nya stationerna i stadens ytterområden. Genom denna utveckling har styrelsen ej längre behov av Marieholmsstationen, vilken elverket önskar övertaga. Den föreslagna överlåtelsen omfattar stationen — förutom transformatorer och viss annan apparatur — samt vissa överföringsledning mellan Lärje och Marieholm.

Stationens taxeringsvärde är 2,1 mkr. Anskaffningskostnaden för de anläggningar, som ingår i överlåtelsen, uppgår till ca 2,8 mkr. och behållningen på värdeminskningskontot till ca 2,0 mkr.

Departementschefen

Jag tillstyrker den av vattenfallsstyrelsen föreslagna försäljningen och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna det av vattenfallsstyrelsen ingångna avtalet om försäljning av stadsägan nr 12414 m. m. i Göteborg.

Byggnadsstyrelsen

[4] Försäljning av viss mark i Solna för gatuändamål

Byggnadsstyrelsen (skr. 18/2 1964) har hemställt, *dels* att styrelsen måtte bemyndigas försälja viss mark av bl. a. Ulriksdals kungsgård till Solna stad för vägändamål m. m., *dels* att 100 000 kr. av köpeskillingen måtte anvisas för naturvårdande åtgärder inom Ulriksdals slottsområde. Av handlingarna i ärendet framgår i huvudsak följande.

Solna stad har anhållit att få förvärva ca 75 000 m², varav ca 12 000 m² redan tidigare upplåtits med vägrätt, av stadsägan nr 1400 samt ca 3 000 m² av stadsägan nr 1435 i Solna. Förstnämnda stadsäga omfattar Ulriksdals kungsgård medan den del av stadsägan nr 1435, som beröres av förvärvet, är upplåten till statens centrala frökontrollanstalt. Enligt gällande stadsplaner skall huvuddelen av ifrågavarande områden såsom gatumark ingå i trafikplatsen vid Järva krog på väg E 4 och i Bergshamravägen, som efter utbyggnad skall förbinda väg E 4 med Norrtäljevägen. Köpeskillingen, vilken skall erläggas med 10 kr. per m² för den mark, som ej tidigare upplåtits med vägrätt, beräknas till omkring 660 000 kr., varav ca 630 000 kr. faller på slottsbyggnadernas delfond och ca 30 000 kr. på byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond. Med hänsyn till det ingrepp i kungsgårdens natur, som den nya vägen medför, anser byggnadsstyrelsen att av den del av köpeskillingen, som avser försäljning av kungsgårdens mark, 100 000 kr. bör disponeras för naturvårdande åtgärder inom Ulriksdals slottsområde. — *Riksmarskalksämberet* har meddelat byggnadsstyrelsen, att Eders Maj:t avstått från dispositionsrätten till berörda markområden inom kungsgården. Styrelsen har vidare under hand inhämtat, att *statens centrala frökontrollanstalt* inte har någon erinran mot den föreslagna försäljningen.

Riksrevisionsverket har anfört, att de medel, som erfordras för naturvårdande åtgärder inom Ulriksdals slottsområde, torde böra anvisas från den å allmänna fastighetsfondens stat för slottsbyggnadernas delfond uppförda anslagsposten till reparations- och underhållskostnader m. m.

Stadsfullmäktige i Solna har den 24 februari 1964 bemyndigat stadens drätselkammare att träffa avtal rörande ifrågavarande förvärv.

Departementschefen

Den utbyggnad av trafikplatsen vid Järva krog m. m. för vilken ifrågavarande områden är nödvändiga har hög angelägenhetsgrad för ordnandet av vissa tillfartsleder till Stockholm. Då det får anses önskvärt att hithörande frågor löses snarast möjligt, förordar jag, att Kungl. Maj:t hemställer om riksdagens bemyndigande att sedermera få godkänna avtal mellan byggnadsstyrelsen och Solna stad rörande överlåtelse av mark i huvudsaklig överensstämmelse med förut angivna villkor.

I enlighet med vad riksrevisionsverket anfört torde erforderliga medel för naturvårdande åtgärder inom Ulriksdals slottsområde böra i sedvanlig ordning anvisas från den å allmänna fastighetsfondens stat för slottsbyggnadernas delfond uppförda anslagsposten till reparations- och underhållskostnader m. m.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag anfört i det föregående godkänna avtal mellan byggnadsstyrelsen och Solna stad rörande överlåtelse av vissa markområden om sammanlagt ca 78 000 m² av stadsägorna nr 1400 och 1435 i Solna.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Lars Lindahl